

21.5.2013

Yj/4

§ 162

Lausunto tarkastuslautakunnalle arviointikertomuksesta 2012

HEL 2013-003863 T 00 03 00

Päätös

Ympäristölautakunta päätti antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt 17.4.2013 arviointikertomuksen vuodelta 2012 ja pyytää ympäristölautakunnan lausuntoa arviointikertomuksen kohdista 2.6., 4.1.1. ja 4.8.2.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupunginvaltuuston asettaman sitovan tavoitteen poikkeamat tulee hyväksyttäväksi valtuustolla riippumatta siitä, mistä se aiheutuu
- sitovien toiminnallisten tavoitteiden tulee kattaa kaupungin strategiaohjelman tavoitteet nykyistä laajemmin, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2010
- hallintokuntien tulee asettaa aiempaa enemmän yhteisiä hallintokuntarajat ylittäviä sitovia toiminnallisia tavoitteita, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2009.

Ympäristökeskukselle vuonna 2012 asetetut sitovat tavoitteet olivat:

1. Katupölyn (PM 10) määrä ei ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja (HKR:n kanssa yhteinen tavoite).
2. Asumisterveyttä koskevista toimenpiteidenpyynnöistä 80 % on ratkaistu 8 kuukaudessa.
3. Eläinsuojelutarkastuksia tehdään vähintään 280 kpl vuodessa.

Ympäristölautakunta toteaa, että kaikki ympäristökeskuksen sitovat tavoitteet saavutettiin vuonna 2012.

Ympäristökeskuksen sitovat tavoitteet ovat liittyneet kaupungin strategiaohjelman tavoitteisiin koskien kaupunkirakennetta ja asumista (katupöly, asumisterveys) sekä hyvinvointia ja palveluja (eläinsuojelutarkastukset). Kaupungin uudessa strategiaohjelmassa 2013-2016 on selkeämmin kirjattu ympäristökeskuksen laajaan toimialaan liittyviä kaupunkitasoisia tavoitteita ja toimenpiteitä, minkä

johdosta ympäristökeskuksen jo sinänsä haasteellisia, sitovia toiminnallisia tavoitteita on jatkossa syytä arvioida uudelleen.

Ympäristökeskuksella on usean vuoden ajan ollut hallintokuntarajat ylittävä sitova toiminnallinen tavoite (Katupölyn määrä).

Ympäristölautakunta yhtyy tarkastuslautakunnan kantaan siitä, että hallintokuntien yhteisten hallintokuntarajat ylittävien tavoitteiden löytämiseen tulisi jatkossa pyrkiä entistä paremmin.

Sitovan taloustavoitteen osalta ympäristölautakunta toteaa, ettei se ylittänyt sitovaa meno-määrärahaansa vuonna 2012.

Tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelman säästötavoitteet

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- lautakuntien ja johtokuntien tulee sitoutua talousarvioraamiin siten, että ne osoittavat menosäästöt raamin sisältä, mikäli päättävät menojen lisäyksestä
- tuottavuustavoitteet tulee asettaa usealle vuodelle siten, että hallintokunnilla on realistiset mahdollisuudet saavuttaa ne ja niiden toteuttaminen on riittävän haasteellista

Ympäristölautakunta toteaa, ettei se ole ylittänyt valtuuston myöntämää menomäärärahaansa vuonna 2012. Pitkään jatkuneista kaupungin säästötoimenpiteistä ja vakanssien täyttämättä jättämisestä johtuen, ympäristökeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen on hankaloitunut huomattavasti, mikä on jo vaikuttanut henkilöstön jaksamiseen. Alkuperäisen raamin ylittävällä menolisäyksellä on voitu lisätä henkilöstöä tehtäviin, joissa resurssipula on ollut suurin, kuten elintarviketurvallisuuden sekä koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmien hoitoon.

Ympäristökeskuksen tuottavuutta ja vaikuttavuutta lisäävät toimenpiteet ovat pääasiassa olleet luonteeltaan useita vuosia koskevia. Toimenpiteet, kuten valvontayhteistyön kehittäminen valtion ympäristöhallinnon ja PKS-ympäristötoimien kanssa, asiakkaiden osaamisen parantaminen, sähköisen asiointin kehittäminen, resurssien uudelleen kohdentaminen ja osaamisen kehittäminen, on tuottavuusohjelman mukaisesti pyritty saamaan osaksi viraston normaalia toimintaa. Ympäristökeskuksen toimintamenot asukasta kohden (ilman rahanarvon muutosta) ovat vuosittain hieman laskeneet.

Koulutilojen kosteusvauriot

Arviointikertomukseen on hyvin koottu yhteen helsinkiläisten koulujen kosteusvaurioihin ja sisäilmaongelmiin sisältyvä tieto niin ongelmien yleisyydestä, niiden taloudellisista vaikutuksista, eri osapuolten

velvollisuuksista ja mahdollisuuksista sekä resursseista ongelmien ratkaisemiseksi. Rakennusten jatkuvan kunnossapidon ja oikea-aikaisten korjausten tulisi kuulua normaaliin kiinteistöjen ylläpitoon. Näin ei kuitenkaan ole syystä tai toisesta toimittu esimerkiksi kaikkien koulurakennusten osalta. Tämä puolestaan on aiheuttanut sen, että rakennusten korjausvelka on kasvanut erittäin suureksi, mikä näkyy selvästi myös ympäristökeskuksen valvontatyössä. Korjausvelan hoito ei ole nopeasti ja yksinkertaisesti ratkaistavissa. On myös huolehdittava siitä, että uudet rakennukset, koulut mukaan lukien, suunnitellaan ja rakennetaan terveellisiksi.

Ympäristövalvontayksikön sisäympäristön vastuualueella hoidetaan koulujen lisäksi päiväkotien, vanhainkotien ja muiden vastaavien oleskelutilojen terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Kohteita on yhteensä noin 1200 kpl, joista kouluja noin 210 kpl ja ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisen tarkastustiheyden mukaan kaikki kohteet tulisi tarkastaa suunnitelmallisesti vähintään kolmen vuoden välein. Nykyisillä henkilöresursseilla voidaan saavuttaa vain pieni osa tavoitteesta. Perussyitä on kaksi. Ensiksikin tehtävään käytettävissä olevien tarkastajien määrä ei ole oikeassa suhteessa tarkastettavien kohteiden lukumäärään. Toiseksi lähes jokaisessa valvontatarkastuksessa todetaan olosuhteita (kosteusvaurioita, ilmanvaihdon puutteita ja muita tekijöitä), jotka on katsottava terveyshaitaksi. Tästä puolestaan seuraa jälkivalvontaa, uusintatarkastuksia ja muita hallinnollisia tehtäviä. Näin ollen yhteen valvontakohteeseen tarvittava työmäärä on usein hyvin suuri. Yhtenä syynä tähän on rakennusten suureksi paisunut korjausvelka.

Edellä mainittujen suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvien kohteiden valvonnassa on viimeisten vuosien aikana ollut käytettävissä yhteensä 4-5 ympäristötarkastajaa. Kesäkuun alussa kyseisten kohteiden valvonnassa aloittaa uuden viran täytön myötä yksi tarkastaja lisää ja toimintaa pyritään tehostamaan myös menettelytapoja kehittämällä.

Suurin osa em. henkilöresursseista on jouduttu kohdentamaan uusia koulu- ja etenkin päiväkotikohteita koskevien lakisääteisten ilmoitusten käsittelyyn. Myös uusien suunniteltavia kohteita koskevien käsiteltyjen lausuntopyyntöjen määrä on etenkin päiväkotien osalla ollut runsasta. Lisäksi kohteiden terveyshaittaepäilyjen osalta annetaan neuvontaa sekä ohjausta puhelimitse tai sähköpostitse tulleiden yhteydenottojen perusteella. Osa yhteydenotoista käsitellään toimenpidepyyntöinä, mikäli terveyshaitan selvittäminen ja tarvittaessa poistaminen eivät etene toiminnanharjoittajan tai kiinteistön toimesta.

Suunnitelmalliseen valvontaan on kokonaisresursseista voitu käyttää aiemmin vain noin 0,5 htv ja vuodelle 2013 on resursoitu 1,5 htv.

Pelkästään koulujen valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastustiheyden toteuttamiseksi tarvittaisiin 1,5-2,0 htv. Kaikkien suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tarkastamiseksi kolmen vuoden välein tarvittaisiin yhteensä noin 8-10 htv niiden nykyisen kunnan aiheuttaman työn laajuuden vuoksi.

Ympäristökeskus toimii asiantuntijana kaupungin sisäilmaryhmässä, jossa tehdään yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien sisäilma-asiantuntijoiden kanssa. Myös yhteistyö virastokohtaisen opetusviraston sisäilmaryhmän kanssa on ollut toimivaa ja vastaavia virastokohtaisia sisäilmaryhmiä ollaan tämän hetkisen tiedon mukaan perustamassa sosiaali- ja terveystieteiden virastoon sekä varhaiskasvatusvirastoon.

Koulujen terveydellisten olosuhteiden parantaminen ei ole mahdollista vain terveydensuojeluviranomaisen valvontatoimin. Asian kuntoon saattaminen vaatii hyvin koordinoitua suunnitelmaa ja rahaa sekä entistä tiiviimpää yhteistyötä kaupungin sisällä. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitetyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Pekka Kansanen

Lisätiedot

Johanna Salo, controller, puhelin: +358 9 310 31569
johanna.salo(a)hel.fi
Päivi Vepsäläinen, johtava ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 64323
paivi.vepsalainen(a)hel.fi
Markku Viinikka, johtava erityisasiantuntija, puhelin: +358 9 310 31993
markku.viinikka(a)hel.fi
Jorma Nurro, hallintopäällikkö, puhelin: +358 9 310 32003
jorma.nurro(a)hel.fi

Päätösehdotus

Ympäristölautakunta päättäne antaa tarkastuslautakunnalle seuraavan lausunnon.

Tarkastuslautakunta on hyväksynyt 17.4.2013 arviointikertomuksen vuodelta 2012 ja pyytää ympäristölautakunnan lausuntoa arviointikertomuksen kohdista 2.6., 4.1.1. ja 4.8.2.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden arviointi

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- kaupunginvaltuuston asettaman sitovan tavoitteen poikkeamat tulee hyväksyttävä valtuustolla riippumatta siitä, mistä se aiheutuu

- sitovien toiminnallisten tavoitteiden tulee kattaa kaupungin strategiaohjelman tavoitteet nykyistä laajemmin, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2010
- hallintokuntien tulee asettaa aiempaa enemmän yhteisiä hallintokuntarajat ylittäviä sitovia toiminnallisia tavoitteita, kuten tarkastuslautakunta on suositellut jo vuonna 2009.

Ympäristökeskukselle vuonna 2012 asetetut sitovat tavoitteet olivat:

1. Katupölyn (PM 10) määrä ei ylitä ilmanlaatuasetuksen mukaisia raja-arvoja (HKR:n kanssa yhteinen tavoite).
2. Asumisterveyttä koskevista toimenpidepyynnöistä 80 % on ratkaistu 8 kuukaudessa.
3. Eläinsuojelutarkastuksia tehdään vähintään 280 kpl vuodessa.

Ympäristölautakunta toteaa, että kaikki ympäristökeskuksen sitovat tavoitteet saavutettiin vuonna 2012.

Ympäristökeskuksen sitovat tavoitteet ovat liittyneet kaupungin strategiaohjelman tavoitteisiin koskien kaupunkirakennetta ja asumista (katupöly, asumisterveys) sekä hyvinvointia ja palveluja (eläinsuojelutarkastukset). Kaupungin uudessa strategiaohjelmassa 2013-2016 on selkeämmin kirjattu ympäristökeskuksen laajaan toimialaan liittyviä kaupunkitasoisia tavoitteita ja toimenpiteitä, minkä johdosta ympäristökeskuksen jo sinänsä haasteellisia, sitovia toiminnallisia tavoitteita on jatkossa syytä arvioida uudelleen.

Ympäristökeskuksella on usean vuoden ajan ollut hallintokuntarajat ylittävä sitova toiminnallinen tavoite (Katupölyn määrä).

Ympäristölautakunta yhtyy tarkastuslautakunnan kantaan siitä, että hallintokuntien yhteisten hallintokuntarajat ylittävien tavoitteiden löytämiseen tulisi jatkossa pyrkiä entistä paremmin.

Sitovan taloustavoitteen osalta ympäristölautakunta toteaa, ettei se ylittänyt sitovaa meno-määrärahaansa vuonna 2012.

Tuottavuus- ja työhyvinvointiohjelman säästötavoitteet

Tarkastuslautakunta toteaa, että

- lautakuntien ja johtokuntien tulee sitoutua talousarvioraamiin siten, että ne osoittavat menosäästöt raamin sisältä, mikäli päättävät menojen lisäyksestä
- tuottavuustavoitteet tulee asettaa usealle vuodelle siten, että hallintokunnilla on realistiset mahdollisuudet saavuttaa ne ja niiden toteuttaminen on riittävän haasteellista

Ympäristölautakunta toteaa, ettei se ole ylittänyt valtuuston myöntämää menomäärärahaansa vuonna 2012. Pitkään jatkuneista kaupungin säästötoimenpiteistä ja vakanssien täyttämättä jättämisestä johtuen, ympäristökeskuksen lakisääteisten tehtävien hoitaminen on hankaloitunut huomattavasti, mikä on jo vaikuttanut henkilöstön jaksamiseen. Alkuperäisen raamin ylittävällä menolisäyksellä on voitu lisätä henkilöstöä tehtäviin, joissa resurssipula on ollut suurin, kuten elintarviketurvallisuuden sekä koulujen ja päiväkotien sisäilmaongelmien hoitoon.

Ympäristökeskuksen tuottavuutta ja vaikuttavuutta lisäävät toimenpiteet ovat pääasiassa olleet luonteeltaan useita vuosia koskevia. Toimenpiteet, kuten valvontayhteistyön kehittäminen valtion ympäristöhallinnon ja PKS-ympäristötoimien kanssa, asiakkaiden osaamisen parantaminen, sähköisen asioinnin kehittäminen, resurssien uudelleen kohdentaminen ja osaamisen kehittäminen, on tuottavuusohjelman mukaisesti pyritty saamaan osaksi viraston normaalia toimintaa. Ympäristökeskuksen toimintamenot asukasta kohden (ilman rahanarvon muutosta) ovat vuosittain hieman laskeneet.

Koulutilojen kosteusvauriot

Arviointikertomukseen on hyvin koottu yhteen helsinkiläisten koulujen kosteusvaurioihin ja sisäilmaongelmiin sisältyvä tieto niin ongelmien yleisyydestä, niiden taloudellisista vaikutuksista, eri osapuolten velvollisuuksista ja mahdollisuuksista sekä resursseista ongelmien ratkaisemiseksi. Rakennusten jatkuvan kunnossapidon ja oikea-aikaisten korjausten tulisi kuulua normaaliin kiinteistöjen ylläpitoon. Näin ei kuitenkaan ole syystä tai toisesta toimittu esimerkiksi kaikkien koulurakennusten osalta. Tämä puolestaan on aiheuttanut sen, että rakennusten korjausvelka on kasvanut erittäin suureksi, mikä näkyy selvästi myös ympäristökeskuksen valvontatyössä. Korjausvelan hoito ei ole nopeasti ja yksinkertaisesti ratkaistavissa. On myös huolehdittava siitä, että uudet rakennukset, koulut mukaan lukien, suunnitellaan ja rakennetaan terveellisiksi.

Ympäristövalvontayksikön sisäympäristön vastuualueella hoidetaan koulujen lisäksi päiväkotien, vanhainkotien ja muiden vastaavien oleskelutilojen terveydensuojelulain mukaista valvontaa. Kohteita on yhteensä noin 1200 kpl, joista kouluja noin 210 kpl ja ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman mukaisen tarkastustiheyden mukaan kaikki kohteet tulisi tarkastaa suunnitelmallisesti vähintään kolmen vuoden välein. Nykyisillä henkilöresursseilla voidaan saavuttaa vain pieni osa tavoitteesta. Perussyitä on kaksi. Ensiksikin tehtävään käytettävissä olevien tarkastajien määrä ei ole oikeassa suhteessa tarkastettavien kohteiden lukumäärään. Toiseksi lähes jokaisessa valvontatarkastuksessa

todetaan olosuhteita (kosteusvaurioita, ilmanvaihdon puutteita ja muita tekijöitä), jotka on katsottava terveyshaitaksi. Tästä puolestaan seuraa jälkivalvontaa, uusintatarkastuksia ja muita hallinnollisia tehtäviä. Näin ollen yhteen valvontakohteeseen tarvittava työmäärä on usein hyvin suuri. Yhtenä syynä tähän on rakennusten suureksi paisunut korjausvelka.

Edellä mainittujen suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvien kohteiden valvonnassa on viimeisten vuosien aikana ollut käytettävissä yhteensä 4-5 ympäristötarkastajaa. Kesäkuun alussa kyseisten kohteiden valvonnassa aloittaa uuden viran täytön myötä yksi tarkastaja lisää ja toimintaa pyritään tehostamaan myös menettelytapoja kehittämällä.

Suurin osa em. henkilöresursseista on jouduttu kohdentamaan uusia koulu- ja etenkin päiväkotikohteita koskevien lakisääteisten ilmoitusten käsittelyyn. Myös uusien suunniteltavia kohteita koskevien käsiteltyjen lausuntopyyntöjen määrä on etenkin päiväkotien osalla ollut runsasta. Lisäksi kohteiden terveyshaittaepäilyjen osalta annetaan neuvontaa sekä ohjausta puhelimitse tai sähköpostitse tulleiden yhteydenottojen perusteella. Osa yhteydenotoista käsitellään toimenpidepyyntöinä, mikäli terveyshaitan selvittäminen ja tarvittaessa poistaminen eivät etene toiminnanharjoittajan tai kiinteistön toimesta.

Suunnitelmalliseen valvontaan on kokonaisresursseista voitu käyttää aiemmin vain noin 0,5 htv ja vuodelle 2013 on resursoitu 1,5 htv. Pelkästään koulujen valtakunnallisen valvontaohjelman tarkastustiheyden toteuttamiseksi tarvittaisiin 1,5-2,0 htv. Kaikkien suunnitelmallisen valvonnan kohteiden tarkastamiseksi kolmen vuoden välein tarvittaisiin yhteensä noin 8-10 htv niiden nykyisen kunnan aiheuttaman työn laajuuden vuoksi.

Ympäristökeskus toimii asiantuntijana kaupungin sisäilmaryhmässä, jossa tehdään yhteistyötä kaupungin eri hallintokuntien sisäilma-asiantuntijoiden kanssa. Myös yhteistyö virastokohtaisen opetusviraston sisäilmaryhmän kanssa on ollut toimivaa ja vastaavia virastokohtaisia sisäilmaryhmiä ollaan tämän hetkisen tiedon mukaan perustamassa sosiaali- ja terveysvirastoon sekä varhaiskasvatusvirastoon.

Koulujen terveydellisten olosuhteiden parantaminen ei ole mahdollista vain terveydensuojeluviranomaisen valvontatoimin. Asian kuntoon saattaminen vaatii hyvin koordinoitua suunnitelmaa ja rahaa sekä entistä tiiviimpää yhteistyötä kaupungin sisällä. Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa esitetyt toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia.

Esittelijä

ympäristöjohtaja
Pekka Kansanen

21.5.2013

Yj/4

Lisätiedot

Johanna Salo, controller, puhelin: +358 9 310 31569
johanna.salo(a)hel.fi

Päivi Vepsäläinen, johtava ympäristötarkastaja, puhelin: +358 9 310 64323
paivi.vepsalainen(a)hel.fi

Markku Viinikka, johtava erityisasiantuntija, puhelin: +358 9 310 31993
markku.viinikka(a)hel.fi

Jorma Nurro, hallintopäällikkö, puhelin: +358 9 310 32003
jorma.nurro(a)hel.fi